

Narodowe Forum Muzyki

Przestrzeń dla piękna

26

stycznia
czwartek

19:00

NFM, Sala Kameralna

Ragtime

NFM Trio Smyczkowe Leopoldinum:

Christian Danowicz – skrzypce

Michał Micker – altówka

Marcin Misiak – wiolonczela

Program:

Ludwig van Beethoven (1770–1827) *Serenada D-dur op. 8*

I Marcia. Allegro, Adagio

II Menuetto. Allegretto

III Adagio

IV Allegretto alla polacca

V Tema con variazioni. Andante quasi allegretto

***

Scott Joplin (1867/68–1917) *Ragtime*

Fritz Kreisler (1875–1962) *Alt Wiener Tanzweisen* na trio smyczkowe

I Liebesfreud

II Liebesleid

III Schön Rosmarin

Astor Piazzolla (1921–1992) *Verano porteño* na trio smyczkowe

[90']

L. van Beethoven

A. Piazzolla

Omówienie

Agata Adamczyk

Program dzisiejszego koncertu przedstawia się wyjątkowo różnorodnie i niemalże rozrywkowo. W aranżacjach na trio smyczkowe zabrzmią kompozycje trzech twórców: jednego z amerykańskich protoplastów jazzu, wiedeńskiego wirtuoza i argentyńskiego rewolucjonisty.

Kolebki muzyki jazzowej należy szukać na południu Stanów Zjednoczonych. Tam w drugiej połowie XIX w. wśród ubogich i uciemnionych niewolników rodził się jazz. Był to proces długi i wielofazowy, a wynikał z ewolucji afrykańskiego folkloru i jego mieszania się z kulturą amerykańsko-europejską. To wtedy wyodrębniły się nowe style i gatunki kluczowe dla genezy jazzu. Jednym z nich był ragtime.

Jego nazwa pochodzi od słów *ragged time* – tłumaczonych jako „poszarpane metrum”. Charakterystyczną cechą ragtime’u jest stosowanie synkop oraz stałych figur rytmicznych w akompaniamencie. Jacek Niedziela taniec ten definiuje jako „połączenie afrykańskiej polirytmii i pulsacji z europejską formalizacją i tradycją salonowego wykonania fortepianowego”. Ragtime początkowo był grany właśnie na fortepianie, pianinie, czy też pianoli w klubach tanecznych St. Louis oraz Nowego Orleanu, później – przez nowojorskie big-bandy. Elementy ragtime’u wykorzystywali w swoich utworach także kompozytorzy muzyki klasycznej – Antonín Dvořák i Igor Strawiński.

Także w ragtime’ach, nawet tych najwcześniejszych, znajdziemy pewne elementy zaczerpnięte z europejskiej tradycji muzycznej – wieloczęściową formę, harmonikę i zapis nutowy (jego wykorzystanie dowodzi, że oddzielano rolę kompozytora od roli wykonawcy).

Najwybitniejszym twórcą ragtime’ów bezsprzecznie był Scott Joplin, który pozostawił ich ponad

600. Według Edwarda A. Berlina Joplin, „pomimo iż tworzył głównie w nurcie muzyki popularnej, dążył w swojej muzyce do »klasycznej« doskonałości i uznania za kompozytora o dużej wartości artystycznej. [...] Zarówno Joplin, jak i Stark [wydawca utworów Joplina], uznawali ragtime’y za »klasyczne«, porównując ich wartość artystyczną do muzyki europejskiej. [...] Cel ten widoczny jest w uwagach Joplina odnoszących się do jego muzyki, w zarzutach do wykonawców jego dzieł oraz przede wszystkim w staranności, z jaką wykonywał swoje kompozycje”.

W interpretacji solistów NFM Tria Smyczkowego Leopoldinum usłyszymy zbiór kilku ragtime’ów Joplina, które powstały w latach 1904–1909.

Fritz Kreisler bardzo wczesnie opanował technikę gry na skrzypcach, stąd zasłużył sobie na szczytny przydomek „cudownego dziecka”. Już jako dwunastolatek, wspólnie z pianistą Morizem Rosentalem, wyruszył do USA na tournée. Później studiował grę na skrzypcach w Paryżu u Lamberta Massarta, a kompozycję u Léo Delibesa. Jak pisze Jerzy Kusiak, „w powszechnym mniemaniu Kreisler był największym, a w każdym razie najpopularniejszym skrzypkiem świata pierwszej połowy XX wieku, mimo olśniewających sukcesów Heifetza i Menuhina. Grę jego cechowała elegancja wiedeńsko-francuskiej proveniencji, temperament, ciepły, miękki, lecz męski ton o zabarwieniu altowym, niespotykana dotąd prężność i wyrazistość rytmu”. Nie dziwi zatem to, że Kreisler jako kompozytor jest znany głównie z wirtuozowskich utworów salonowych na skrzypce z fortepianem, których brzmienie przywołuje urok eleganckiego, dostojnego Wiednia przełomu XIX i XX w. Artysta sam wykonywał wszystkie swoje dzieła, a część z nich weszła do żelaznego repertuaru wielu innych solistów.

Alt Wiener Tanzweisen Kreislera to zbiór trzech popularnych miniatur: *Liebesfreud*, *Liebesleid* oraz *Schön Rosmarin*. Data powstania tych dzieł nie jest znana, choć wiadomo, że kompozytor opublikował je w 1905 r.

„Byłem rozdarty na dwoje: doktor Jekyll i pan Hyde – oto mój obraz. Jako pan Hyde pisałem tanga, jako pan Jekyll – utwory symfoniczne” – opowiadał Astor Piazzolla, argentyński bandoneonista i kompozytor, który nigdy nie krył swojego zafascynowania muzyką klasyczną. To ona zainspirowała go do zrewolucjonizowania tanga argentyńskiego. Od tej pory *tango nuevo* miało stać się gatunkiem artystycznym mającym takie same prawa co muzyka filharmoniczna. Najważniejsze postulaty kompozytor zawarł w swoistym dekalogu.

Quinteto Nuevo Tango był pierwszym klasycznym zespołem Piazzolli, w którym grali muzycy z doświadczeniem jazzowym i filharmonicznym. Skrzypek Simón Bajour uważał, że tak naprawdę dopiero wraz z powstaniem tego kwintetu zaczęła się „rewolucyjny Piazzolla”. Po jednym z występów w Philharmonic Hall (dzisiaj Avery Fisher Hall) Robert Shelton – krytyk muzyczny „The New York Times” – pochwalił zespół za jego „niespełnaną wyobraźnię” oraz „niezwykłe brzmienie instrumentów”. W dalszej części recenzji przyznał, że Quinteto Nuevo Tango „łączy w sobie zespół taneczny z lat dwudziestych, współczesny jazz combo oraz klasyczny kwintet, który muzykę kameralną zamienia na bossa novę”, a na koniec podsumował: „Brzmi po prostu jak on i jest to naprawdę dużo”.

W 1964 r. Piazzolla zgodził się napisać muzykę do sztuki Alberta Rodrigueza *Muñoz Melenita de oro*. Utwory planowano nagrać, a podczas sesji kwintet miał udawać, że gra na koncercie. Kiedy muzycy wrócili do Buenos Aires z tournée po Brazylii, Piazzolla zorientował się, że nagranie jest następnego dnia, a on nie ma jeszcze obiecanej muzyki. Catość udało mu się napisać w zaledwie jedną noc. Z czterech powstałych wówczas utworów najbardziej popularny jest *Verano porteño*, pierwszy z jego *Cuatro estaciones porteñas* (słowo *porteño* jest używane w stosunku do mieszkańców argentyńskiej stolicy). Krytycy, choć nie byli wylewni, muzykę określili jako „oryginalną i przyjemną”. Piazzolla nigdy nie planował, by *Cuatro estaciones porteñas* ująć w cykl, tym bardziej że utwory te kompono-

wał osobno; powstawały one w latach 1964–1970. Inspiracją dla twórcy było dzieło Antonia Vivaldiego, choć ze względu na swój ognisty temperament, właściwy dla tanga, kompozycjom tym jest daleko do cyklu barokowego kompozytora.

NFM Trio Smyczkowe Leopoldinum

Trio zostało założone w 2009 r. przez koncertmistrza i liderów NFM Leopoldinum – Orkiestry Kameralnej, laureatów wielu znaczących konkursów muzycznych w kraju i za granicą: Christiana Danowicza, Michała Mickera i Marcina Misiaka, którzy jako stypendyści szkoły Reina Sofia w Madrycie studiowali pod okiem wybitnego skrzypka i kameralisty G. Pichlera, prymariusza słynnego zespołu Alban Berg Quartet. Trio regularnie występuje podczas sezonów koncertowych Narodowego Forum Muzyki oraz na Leo Festiwalu, koncertowało także w Madrycie, Hanowerze i Thonon we Francji, a w październiku 2014 r. zespół zaprezentował się na Światowych Dniach Muzyki.

PEŁNY BIOGRAM ZESPOŁU:

www.nfm.wroclaw.pl/repertuar/biogramy

NFM Trio Smyczkowe Leopoldinum, fot. archiwum zespołu

Organizator:

Partner:

Bank Polski

Sponsor złoty:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia, współprowadzona przez:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.